

ՎԵՂԵՎԵՂԵՆ ՏԵՍՈՐԲԵՆ

Հիմնադ. 27 Յուլիս, 1895.

Կատաղի վիճարանութեան առիթ տուա վերջերս Աւստրիոյ պետական խորհրդարանի մէջ Չիլի անուամբ փոքր քաղաքը, որուն գերմանական վարժարանին մէջ չորս սրովեանական յարակից դասարաններ մոցընելու յինքեան ոչ այնչափ կարեւոր խնդիրը, քաւական ժամանակէ ի վեր քազմաթիւ մոքեր յուզած է շնորհի «ազգային-գերմանական», եւ «գերմանական-ազատամիտ», թերթերու, որոնք այս ինչոյն տէրութեան ք գերմանականութեան առաջնափորձ ինչորոյ կերպարանը տուած էին: Խոռվայոյզ աւ անհեթեթ վիճարանութիւններէ վերջը ուսումնական վարչութեան առաջարկը երեսուն ճայնի աւաւեութեամբ ընդունեցաւ, որով խնդիրն ալ իր լուծումը գտաւ յօգուտ Մովեաներու, որոնց անվեհեր ինքնամանաւորութիւնը, վեհմականայնքներուսիրութիւնն եւ ազգայնութեան ու մայրենի լեզուին ունեցած հրաքորքը սէրը յարգանք կ'ազդեն ամէնուն:

Աւստրիոյ «գերմանական-ազատամիտ», կուսակցութիւնը ստիպուած է հիմայ համիգութիւ թէ Դաշնակցութեան (Coalition) քայքայելուն պատճառ տալով մեծ սխալմունք գործած է: Պետական խորհրդարանին մէջ այլեւայլ մանաւանդ պաւական կուսակցութեանց իրարու մօտանալովը, խորհրդարանը կոմմ թափէի ժամանակին կերպարանը վերստին ստանալու վրայ է: Չիլիի ինչորք ցուցուց թէ առանց «ազատամիտ», կուսակցութեան ալ կարելի է կառավարել: Եթէ այս ինչորդ տրիւն երեցած 30 ճայնի առաւելութեան վրայ, «գերմանական-ազգային», եւ «քրիստոնեայ-ընկերական», կուսակցութեանց ճայներն ալ աւելցընենք, յառաջ կու գայ այնպիսի մեծամասնութիւն մը, որ «ազատամիտ», կուսակցութեան կառավարելի դերը մասնաւորապէս հրէականութեան շահերը պաշտպանելուն մէջ շատ պիտի դառնացնէ:

Նոյն կուսակցութեան երկաքամայ 8ր. ֆոն Բլենդ ատաշնորդը, որ 23 տարի պատգամաւորական պաշտօնը վարած է, հրամարեցաւ այս պաշտօնէն, շնորհի «ազատամիտ», կուսակցութեան, որ դառնացուցած է իրեն այս պաշտօնավարութիւնը: 8ր. ֆոն Բլենդ վաղեմի (Դաշնակցութեան միջոցին) ելեւմտից պաշտօնէս պատուաւոր, քազմամիտ եւ հանճարեղ անձնատրուութիւն մըն է:

Գաղղիայի Մատակատար կղզոյն վրայ սկսած արշաւանը դժուարաւ պիտի կարենայ կատարեալ յաջողութիւն ձեռք բերել, եթէ արշաւող բանակին վիճակը չբարոյցուի: Տիւշէն զօրավարը Մատակատարէն փոքր յաջողութեան մը լուրը հեռագրով կը ծանուցանէ, որուն համեմատ Սիւրէրավիլէն իր 20 հազարամեղ ղէպ ի հարաւ գտնուող Յարաւորաւ առանց գաղղիական զինուորի կրօստեան Եունիս 21ին առնուեր է: Մի եւ նոյն ժամանակ կը ծանուցուի թէ Notre Dame du Salut շրջանաւ 334 եւր դարձող զինուոր առած Մայունկայէն Դուլոն երթալու մամբայ ելած է. — զինուորներուն վերադարձը յայտնապէս կը ցուցնէ թէ բանակին առողջապահական հանգամանքներն անգոհացուցիչ վիճակի մէջ են: Բաց ասկէ գաղղիական Franco թերթը Մայունկայէն հաղորդուած վարսամբ շատ ծանրալիւղ ղէպներու քաղք մը հրատարակեց, որոնցմէ կը տեսնուի որ թէ ցամաքային եւ թէ ծովական զօրաց սպաներու եւ պաշտօնատարներու մէջ զայգազանած հակառակութիւն մի կը տիրէ. պարագայ մը, որ Գաղղիոյ արշաւանքին վրայ դրուած յոյսը դիւրաւ կըրնայ ի գերել հանել:

Սպանիա քաւական ժամանակէ ի վեր Գուպայի ինչորքներով կը տառապի: Որչափ կ'երեւայ սահալանութիւնը հոն ալ քոյն դարձ է, որովհետեւ ընակիչներու մէկ ստուար մասը կառավարութիւնէն տժգոհ ապստամբած է: Սպանիա ուժգին միզեր թափելէ վերջն ալ չըրջաւ տուեալին Գուպայի ժողովրդական ամենի շարժումը խաղաղցընել եւ առէպ նորաւոր զօրական ոյժեր հասցընելու ստիպուած է: Սպանիոյ Գուպա կղզին ունեցած զինուորական ոյժին վրայ գաղափար

մը տալու համար՝ Գանովաս տէլ Գաս-դիլլո նախարարապետին այս նկատմամբ Յուլիս 1ին տուած տեղեկութենէն հետեւեալը կը բաղեցը: Եթէ ծամբայ ելած 9000 զինուոր Գոպա հասնին, հոն տեղուան քանակը՝ առանց հիւանդները հաշուելու, պիտի ունենայ 20 զօրավար, 229 հրամանատարութեան աջակց պաշտօնակար, 1845 սպայ, 39.885 ոտանաւոր՝ 2596 ճիւղոր, 671 թնդանօթածիգ՝ 4400 ոստիկան՝ 2700 ծովամարտիկ՝ 976 ոստիկանական զինուոր, 414 ռահվիրայ եւ 1152 հրոսակ: Բաց ասկէ պատերազմի պաշտօնեայն Գուպայի բնիկներէն ազատակամ՝ հրոսակներու գնդեր կազմելուն հաւանութիւն տուաւ:

Շատ համակրելի է Փլէմախօս Բեդգիացիներու եռանդուն գործունէութիւնը, որով կը ծանին Փլեմբէրը ամբողջ Բեդգիոյ մէջ ընդհանրացնել եւ քացարձակ տիրող լեզու ընել ի սպառ արտաքինով գաղղիական ազդեցութիւնը: Փլեմբէրը ստորին-գերմաներէնի տեսակ մին է եւ հոլանտերէնէ գրեթէ ուղղագրութեամբ միայն կը տարբերի. նոյնին տարածման գործունէութիւնը Բեդգիայի Հոլանտայէն քաժնութիւն (1830ին) ի վեր սկսաւ: Փլեմբէրի գործածութեան խնդիրը վերջերս աւելի սուր կերպարանք առաւ. Փլեմախօս Բեդգիացիներն իրենց լեզուն պետական խորհրդարանը մտցնելէն վերջ, քանակին մէջ ալ կը ջանան նոյնը խոթել՝ բաղխելով ի հարկէ առաջին դժուարութեանց: Նորերս ազգային պահպան գորքին անդամ՝ մը զօրավարին իրեն գաղղիներէն ուղղած հարցումներուն նոյն լեզուով պատասխան տալ չուզելով՝ պատերազմական դատարանէն դատապարտուեցաւ: De Vlaamsche Nacht քննչութիւնը այս դատավճռին դէմ քողորեց եւ Բոնդա զօրապետէն Փլեմբէրէն պատասխան մ'ընդունեցաւ, որուն մէջ կը ծանուցանէ թէ գաղղիներէն քանակին եւ ազգային պահպան գորքին մէջ գործածուած մի միակ լեզուն է եւ մի միակ ալ պիտի մնայ: Հարկ չկայ ըսել թէ Փլէմախօս Բեդգիացիները վերջ ի վերջոյ իրենց նպատակին պիտի հասնին:

Շուէտի ու Նորվեկիոյ մէջ եղած տարածայնութիւնը Մայիս 30էն վեր

աւելի խաղաղական կերպարանք մ'առաւ շնորհիւ Օսգար Թագաւորին քաղաքականութեան: Նորվեկիական «Սողորթիւն», իր Յուլիս 6ի նստին մէջ վարչութեան ղեկավարութեանց եւ հիւպատոսներու պահպանութեան համար ըրած ծախքերուն գրեթէ միաձայն հաւանութիւն տուաւ: Ստուար մեծամասնութեամբ մ'ալ ընդունուեցաւ 1895/96ի նոյն նշաւ-տակներու համար առաջարկուած հաշուեցոյցը: Ըստ քաւականի գնահատելի է այս հաւանութիւնը՝ նկատելով թէ Նորվեկիացիները յատուկ ղեկավարներ ու հիւպատոսներ ունենալ կը պահանջեն, եւ այս պատճառաւ Շուէտի օգտին համար այսպիսի նպատակներով մասնաւոր ծախք ընելուն քնաւ տրամադրուած չեն:

Յուլիս 15ին սպանութեան փորձ մը կատարուեցաւ Պուլկարիոյ վաղեմի Ստամպուլի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ եւ Յուլիս 18ին վախճանեցաւ:

ԲՈՎԱՆԻԿԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՆՆՈՒՄԵՐԱԿԱՆ

ԼԵԶՈՒԲԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ — Սոփոս Պուկէէ եւ հայերէն լեզուին գոթարէնի վնայ ըրած ազդեցութիւնը. 227:

ՊԵՏԱՐԱՆ — Քանի մը դիտողութիւնք. 231:

ՈՒՂԾԻՐԱՎՈՐՆ — Սեւ ծովու ոռոսական եզերքը. 232:

ԹՂԻՍԿՈՒԹԻՒՆ — Ատեկալէրկի քարայրը. 234:

ՆՍԱՐԱՐԱՎՈՐՆ — Դրամսիւրիւսիոյ չայոց մայրաքաղաքը. 239 (Պատկերով):

ԿՆՆԱՐԱՎՈՐՆ — Ամիրսօվաթայ սաղմիսը. 246:

ԲԱՆԱՍՏԵՂՎԱՐՆ — Խորհուրդ խորհրդոց վրայ. 249:

ԴՊՐՈՑԱՎՈՐՆ — Մրցանակաբաշխութիւն Վիեննական Միեթարեանց վարժարանին ի Բանկալթիի Կ. Պոլսի. 250:

ՀՆԱՆՈՍԱՎՈՐՆ — Հայկական հին քանուածք մը. 253 (Պատկերով):

ՆՆՈՒՄԵՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԱՐԱՎՈՐՆ — Երկաթեայ առաստաղ. 254:

ԱՌՏՈՒՄԱՎՈՐՆ — Սզոյ դղիւր. 255: Հնդկատարի վայրենի անասնոց եւ օճորուն կրած զոհերը. 255: Անդաւադանտեան նամակատար նաւերու շուտութիւնը. 255:

ՏՆՏԵՍԱՎՈՐՆ — Կանթիդի ինամը. 255: Փայտի որդեղն պահպանելու միջոց. 255: Աշտարանի մարքը. 256: Մլրածք ու գետնախնձոր. 256: Ժառանգը քրտել. 256: Չուրն երկայն Ժամանակ պահել. 256:

ՆՆՈՒՄԵՐԱԿԱՆ

ՔՈՂՈՐԴԱԿԱՆ ՆՆՈՒՄԵՐԱԿԱՆ 257:

ՀՐԱՄԱՐԱՎՈՐՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆՈՒՄԱՐՈՒ ԽՐԱՄԱՐՈՐ

Հ. ՌԱՓԱԵԼ Վ. ՊԱՐՈՆՅ

ՆՆՈՒՄԵՐԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ. ՄԻԻԲԱՐԵԱՆ. ՑՊՐՈՐՆ